

DE ECONOMIE IN DE GOUDEN EEUW

Aantekeningen bij 2.1 + 2.2

Inhoud

Les 1

□ 2.1 Centrum van de wereldhandel

- *Van de handel in de Oostzee naar de uithoeken van Europa en andere continenten*

□ 2.2 De organisatie van de handel

- *Over het succes van Amsterdamse wisselbank en beurs, over de VOC en de WIC*

Les 2

□ 2.3 Bloeiende nijverheid

- *Oorzaken voor het succes van de nijverheid in de Republiek*

□ 2.4 Het platteland in de Gouden Eeuw

- *Over de bloei van de landbouw in West-Nederland en het ontstaan van plattelandsnijverheid*

2.1 centrum van de wereldhandel

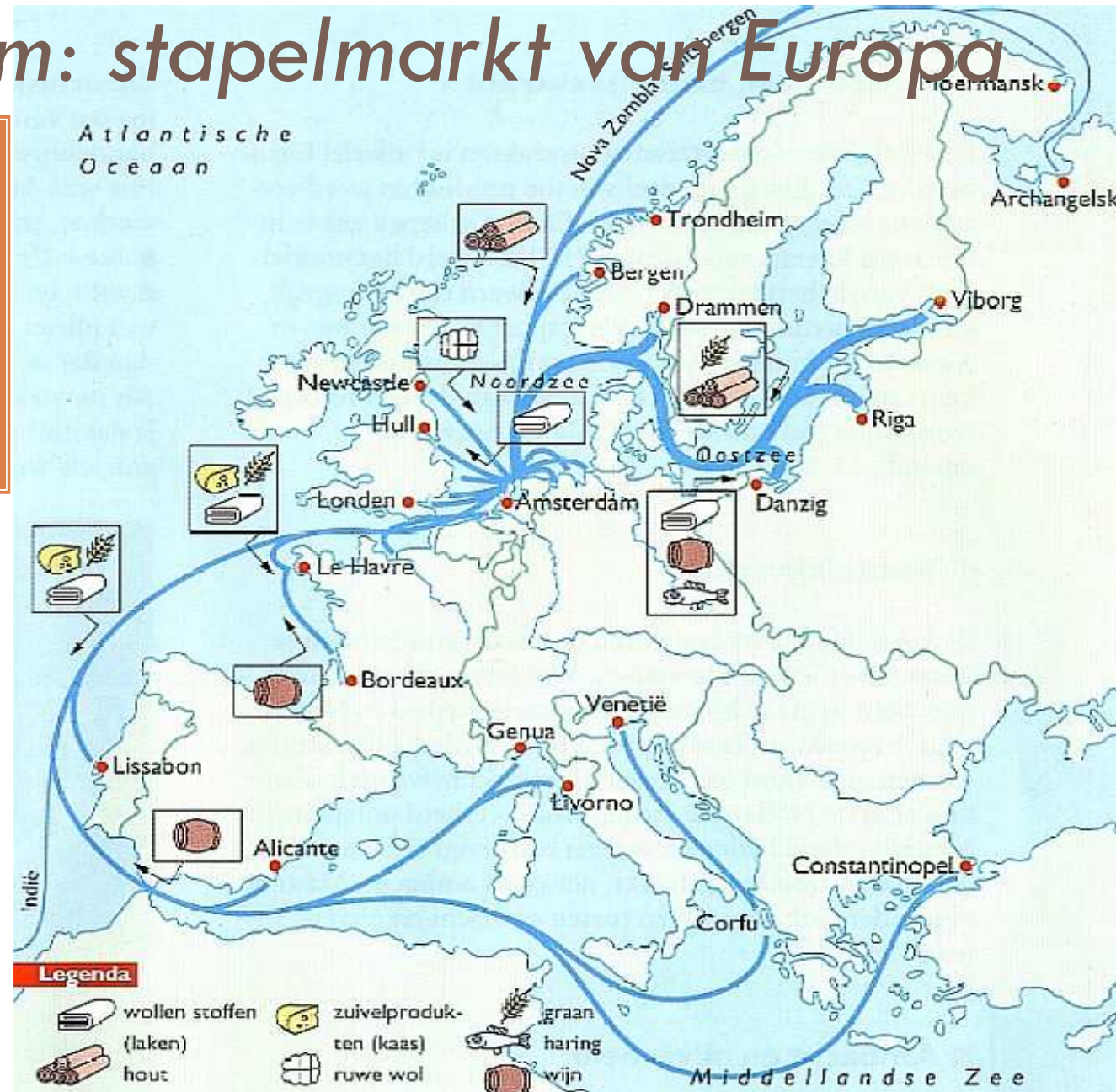
A. Handel in Europa

- Oostzeehandel = **'moedernegotie'**, basis van alle overzeese activiteiten
- Hoogtepunt tijdens Twaalfjarig bestand met Spanje (1609-1621).
  - *Ondanks Tachtigjarige Oorlog blijft Spanje handel drijven met de Republiek ivm voedseltekorten / Republiek afhankelijk van Spaans zilver*
- Uitbreiding van de handel naar uithoeken van Europa: Rusland, Zweden (walvisvaart), Middellandse Zee, Levant, etc.

Amsterdam: stapelmarkt van Europa

Handelsknooppunt
tussen Noord- en
Zuid-Europa

(Oostzee –
Middellandse Zee)

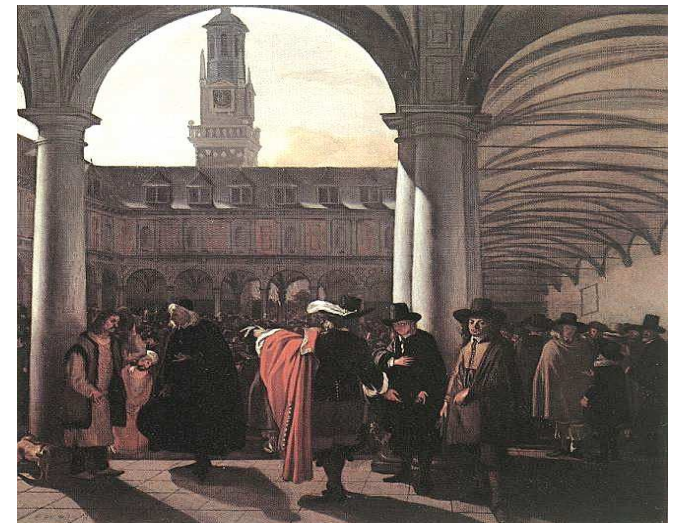
B. Handel buiten Europa

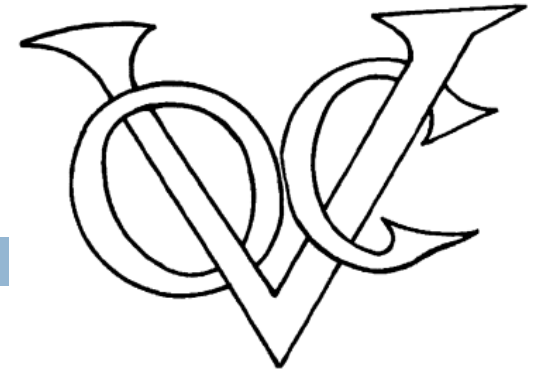
- Portugezen bezaten het monopolie op specerijenhandel met **Oost-Azië** => vraag > aanbod => eigen weg naar Indië (*Eerste Scheepvaart, 1595*)
- Handel met **Afrikaanse westkust** (va. 1598) in slaven, goud en ivoor
- Oversteek naar **Latijns-Amerika** om slaven op plantages te werk te stellen
- import van tabak uit **Noord-Amerika**
- Verandering van handel in *bulkgoederen* naar *luxegoederen*

2.2 De organisatie van de handel

Banken en beurzen

- Amsterdamse **wisselbank** (1609):
kooplieden konden geld in bewaring
geven, wisselen en overboeken.
- bank van **lening** (1614) t.b.v.
investeerders
- Amsterdamse **beurs** (1611): handel in
producten en VOC-aandelen, afsluiten
van verzekeringen en
vervoerscontracten.
- [Clip 'Wisselbank 1609'](#)

De Verenigde Oost-Indische Compagnie

- Handel op Indië in handen van *voorcompagnieën*: groepen kooplieden die gezamenlijk expedities organiseren en winst delen
  - Nadelige gevolgen: onderlinge concurrentie, dalende prijzen
- Oprichting VOC (1602) in opdracht van Staten-Generaal
  - Monopolie op Nederlandse handel in Azië
  - startkapitaal bijeengebracht door uitgifte van aandelen
  - Verregaande bevoegdheden t.b.v. handel: oorlogvoeren, verdragen sluiten met vorsten, forten bouwen etc.
  - Met geweld worden Portugezen + Engelsen verdreven, Batavia gesticht en Molukkers gedwongen om specerijen exclusief aan de VOC te leveren
  - VOC sticht factorijen (handelsposten) en neemt deel aan inter-Aziatische handel

[clip 'VOC 1602'](#)

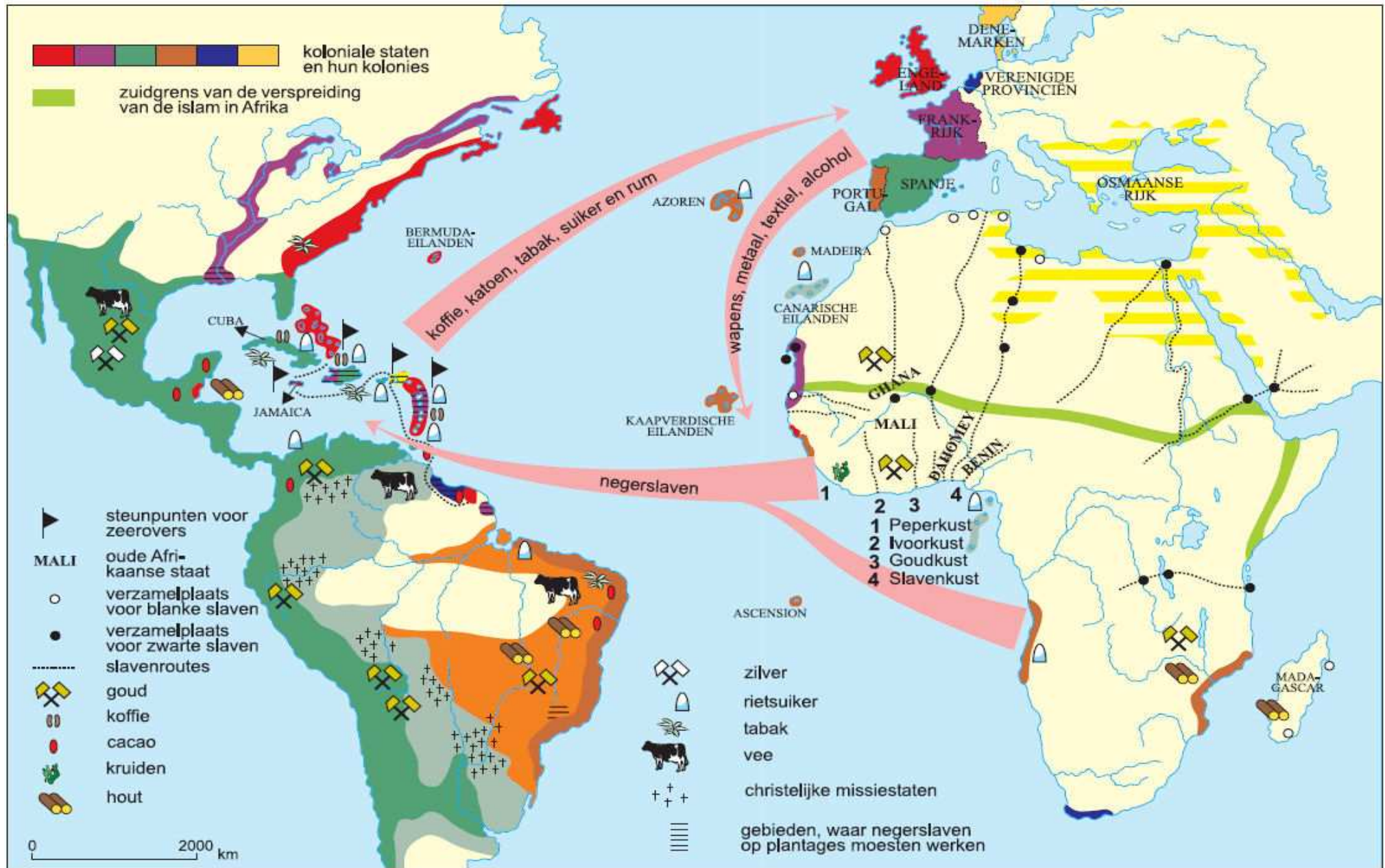

West-Indische Compagnie (1621)

- Opgericht na beëindiging Twaalfjarig Bestand (1609-21)
  - ▣ *Oorlog tussen de Republiek en Spanje laait opnieuw op*
- Doelen:
  - Spanje economisch treffen d.m.v. **kaapvaart** (veroveren van zilvervloot)
  - Veroveren van gebieden / stichten kolonies t.b.v. opzetten suiker- en tabaksplantages (productie in eigen beheer)
- Na Vrede van Munster (1648) legt de WIC zich toe op de **driehoekshandel** tussen Europa, West-Afrika en Amerika
  - *hevige concurrentie + hoge militaire kosten*

De „driehoekshandel“ in de 17de en 18de eeuw

Deze kaart komt uit *Anno 4*.

Deze kaart mag enkel gebruikt worden bij het boek *Een inleiding tot de geschiedenis van de Vroegmoderne Tijd*. ©Van In 2008

-
- **BESTUDEER** paragraaf 2.1 + 2.2
  - **ONDERSTREEP** de hoofdzaken
  - **MAAK** de hulpvragen bij 2.1 + 2.2